

Martin-stempels: kort gebruikt

In de jaren 1906 en 1907 is in verschillende Nederlandse plaatsen een stempeeltype gebruikt dat onder verzamelaars bekendstaat als het Martin-stempel. Het stempeel, dat genoemd is naar de Duitse fabrikant, de Gebr. Martin in Berlijn, is te herkennen aan de verticale arceerstrepen in de cirkelsegmenten. Martin-stempels behoren tot de typenraderstempels, dat wil zeggen dat de datum- en uuraanduidingen ingesteld kunnen worden met behulp van een draaimechanisme in de stempelkop.

In Nijmegen zijn vier verschillende Martin-stempels gebruikt als handstempel, genummerd 1 tot en met 4. Opvallend is de spelling van de plaatsnaam: "NYMEGEN" in plaats van "NIJMEGEN". Alle vier de stempels hebben een doorsnede van 26 millimeter en tellen twaalf arceerstrepen in elk segment.

De geschiedenis van de Martin-stempels staat uitgebreid beschreven in het jubileumboek van de Philatelistenclub Rotterdam uit 2005 (noot I). Aan dat artikel ontleen we de volgende gegevens over de gebruikperiode van de stempels:

	vroegst bekende datum	laatst bekende datum
NYMEGEN 1	04-08-1906	29-03-1907
NYMEGEN 2	11-08-1906	13-04-1907
NYMEGEN 3	20-08-1906	22-04-1907
NYMEGEN 4	11-08-1906	19-05-1907

NYMEGEN 4 op een prentbriefkaart van Nijmegen naar Maassluis, 19 augustus 1906

De arceerstrepen in de stempels waren oorspronkelijk aangebracht om postzegels zo goed mogelijk te voorzien van inkt, zodat ze niet hergebruikt konden worden. Maar de leesbaarheid van de stempelafdrukken werd door die arcering veel minder.

Daarom besloot de PTT dat de arceerstrepen verwijderd moesten worden. De stempels werden opgestuurd naar 's Rijks Munt en daar 'gekapt', zoals dat genoemd werd. De gekapte Nijmeegse stempels zijn vanaf mei 1907 weer in gebruik genomen. Zeven jaar later, in augustus 1914, zijn ze vervangen door een nieuw stempeeltype.

J. Spijkerman

Noot 1. Peter Rozema, Fons Simons en Jan Vos: *Gearceerde Typenraderstempels Nederland (1904-1907). Geen arceerstreepjes graag*. In: Philatelistenclub "Rotterdam", uitgave t.g.v. het 100-jarig bestaan. Onder redactie van Henk Hospers. Rotterdam, oktober 2005.

van links naar rechts

- NYMEGEN 1 op een prentbriefkaart van Nijmegen naar Maassluis, 20 maart 1907
- NYMEGEN 2 op een prentbriefkaart van Nijmegen naar Rotterdam, 14 augustus 1906
- NYMEGEN 3 op een prentbriefkaart van Nijmegen naar Leenen a/d Vecht, 29 maart 1907